

1997-03-17

231-2238-96
60-205

Enligt sändlista

Bildande av NATURRESERVATET SKARSDALSBERGEN i Bengtsfors kommun

Beslut

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (NVL) förklarar Länsstyrelsen det på bifogade karta (bilaga 2) avgränsade området för naturreservat. Naturreservatets namn skall vara Skarsdalsbergen.

Det beskrivna området bör av skäl som nedan nämns särskilt skyddas på grund av områdets betydelse för kännedomen om landets natur, sin skönhet och betydelsen för allmänhetens friluftsliv.

Ändamålet med reservatet skall vara att bibehålla ett naturskogsliknande ekosystem samt att därigenom bevara och utveckla förutsättningarna för ett rikt växt- och djurliv med möjligheter för spridning till omgivande naturmiljöer och för allmänhetens möjligheter att uppleva ostörd natur.

Länsstyrelsen fastställer härmed den till detta beslut hörande skötselplanen. Fastställelsen omfattar inte den ekonomiska utredningen. Skötselplanens övergripande målsättningar och riktlinjer skall gälla utan begränsning i tiden.

Föreskrifter för reservatet

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ NVL och 9-10 §§ naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter och bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skall gälla.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § NVL angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att nyttja fastighet inom naturreservatet.

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad eller annan anläggning;

2. anlägga väg eller parkeringsplats;
3. uppföra mast, antenn eller liknande fast anordning;
4. dra fram mark- eller luftledning.
5. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera, matjord, torv eller andra material kommersiellt eller för husbehov;
6. anordna upplag;
7. borra, spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa, muddra, dämma, eller valla in;
8. anlägga nytt dike, rensa eller lägga igen befintligt dike;
9. tillföra kemiskt bekämpningsmedel eller konstgödsel samt att tillföra pH-reglerande medel på mark;
10. slutavverka, gallra, så eller plantera skog, upparbeta vindfälle eller torraka samt utföra annan skogsvårdande åtgärd.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

11. anlägga ny stig utöver vad som anges i bifogade fastställda skötselplan.
12. tillföra pH-reglerande medel i vatten.

Föreskriften A 10 skall ej utgöra hinder för skötseln av stigar och bränning av hyggen som sker i enlighet med bifogade fastställda skötselplan.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § NVL om skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till mark inom reservatet förpliktas tåla att nedan angivna åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen:

1. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens friluftsliv, såsom informationstavlor och stigar enligt skötselplanen;
2. utmärkning och upplysning om naturreservatet;
3. skötsel av skogsmark enligt skötselplanen.

C. Föreskrifter enligt 10 § NVL om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att

1. plocka, gräva upp eller samla in växter eller växtdelar med undantag för bär och svamp, samt bryta kvistar eller på annat sätt skada vegetationen;
2. störa djurlivet t ex genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt;
3. tillvarata eller på annat sätt skada torraka eller vindfälle;
4. tälta, uppföra vindsydd eller ställa upp husvagn;
5. göra upp eld;
6. framföra fordon;
7. rida;
8. medföra ej kopplad hund;
9. uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift
10. anordna orienteringstävling, sätta upp orienteringskontroller eller snitsla spår.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning.

1. Naturreservatet skall skötas enligt anvisningar i fastställd skötselplan;
2. naturvårdsförvaltare skall vara Länsstyrelsen;
3. förvaltaren skall fortlöpande samråda med markägarna och kommunen;
4. naturreservatet skall genom naturvårdsförvaltarens försorg utmärkas enligt svensk standard (SIS021522) och Naturvårdsverkets anvisningar.

I särskilda fall kan Länsstyrelsen med stöd av 12 § NVL medge undantag från meddelade föreskrifter.

Enligt 37 och 38 §§ NVL gäller bland annat att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 och 10 §§ NVL kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktagas ersätta kostnad som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 39 § NVL vid vite förelägga honom om att rätta vad olovligt skett. Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos kronofogdemyndigheten få handräckning för att åstadkomma rättelse.

Beskrivning av området

Reservatets benämning:	Skarsdalsbergen
Kommun:	Bengtsfors
Socken:	Ärtemark
Kartor:	Topografiska: 10 B SO Ekonomiska: 10 B 1 i, 10 B 1 j
Gräns:	Se beslutskarta, bilaga 2 där gränsen är den kraftigt punktstreckade linjen.
Fastigheter och markägare:	Se förteckning, bilaga 4.
Areal:	192 hektar, därav landarea 188 hektar.
Naturtyper:	188 hektar barrskog, 4 ha vatten.
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Älvsborgs län.

Naturmiljö

Reservatet är beläget på östra sidan om sjön Lelång strax norr om Bengtsfors, inom Ärtemarks socken. Området är mycket kuperat med väldiga branter ner mot Lelång. Branterna skärs på några ställen av genom sprickdalar, varav det befintliga naturreservatet Skarsdalen är den mest markerade. Egersknatten i norr är den högsta punkten med 261,6 m.ö.h. och höjdskillnaden ner till Lelånga vattenyta är ca 165 meter.

Berggrunden består av sura graniter tillhörande serien Åmåls- Kroppefjällsgraniterna. Över större delen av området är jordtäcket mycket tunt och näringsfattigt. Vegetationen domineras därför av magra tallskogar. Här och var finns dock ställen med tjockare jordtäck, ibland också med påverkan från kalk- och mineralrikt vatten, med gynnsamma förutsättningar för en rikare vegetation.

Den intressantaste floran hittas i rasbranter med näringsrik vittringsjord. Här förekommer många arter som företrädesvis påträffas i Dalformationens lerskifferområden, t.ex. kungsmyntha, vit fetknopp, bergjohannesört, vippärt, getrams, blodnäva m.fl.

Området ostördhet skapar förutsättningar bl.a. för ett rikt djurliv. Bland fåglarna finns, förutom de vanliga barrskogsarterna, häckande korp och rovfåglar som bivråk, duvhök, sparvhök och ormvråk. Skarsdalsbergets branter har tidigare varit häckningslokal för berguv och pilgrimsfalk. Större hackspett, gröngöling och spillkråka är vanligt förekommande, och även tretåig hackspett har noterats. På myrmarkerna finns spelplatser för orre och i gammelskogen för tjäder. I hasselbuskage längs sprickdalarna ner mot Lelång har nötkråkorna provianteringsplatser. Järpe häckar i området.

Tidigare markanvändning

Inom området finns fyra fasta fornlämningar med bl.a. flera gravrösen och stensättningar från bronsåldern. Det största röset ligger på Egersknattens högsta punkt. Rester från ett torp som varit bebott fram till början av 1900-talet finns väster om Stora Röfjällstjärn.

Skogsbruk har bedrivits i området under lång tid, i gamla tider mest som plockhuggning. En stor del av skogen är i åldersklassen 100-125 år.

Tillgänglighet

En stig går upp till Egersknatten från en vägslinga, nyttjad som omlastningsplats för virke, utmed väg 172 strax norr om byn Lund. De södra delarna av reservatet samt naturreservatet Skarsdalen når man bl.a. via en skogskörväg som leder från vägslingan, vid Lund till sydändan av Lysetjärn. Från Lysetjärn leder en mindre stig, som är delvis igenväxt, till Skarsdalstjärnet och vidare in i Skarsdalen. En gammal, av Turistföreningen utmärkt, stig leder från Dalen mot Skarsdalen. Från sjösidan kan området nås från de ställen där sprickdalar går ner mot Lelång, bl.a. vid Dalen, Skarsdalen och söder om Ekorrbacken. Genom den, enligt skötselplanen planerade stigen går det att nå Skarsdalen norrifrån från Egersknatten.

Planering

Området ingår i länets naturvårdsplan och i riksintresse för friluftsliv (Dalslands kanals sjösystem). Den centrala delen Skarsdalen skyddades som naturreservat genom Länsstyrelsens beslut den 21 april 1986.

Enligt kommunens översiktsplan skall vid markanvändningen särskild hänsyn tas till naturvårdens och friluftslivets intressen inom området.

Ärendets beredning

Länsstyrelsen fattade den 21 april 1986 beslut om bildande av naturreservatet Skarsdalen.

I skrivelse den 29 november 1990 gjorde Skogsdals Naturskyddsförening Länsstyrelsen uppmärksam på att en förestående avverkning inom Egersknannteområdet, strax intill det befintliga reservatet, hotade att skada stora naturvärden. Föreningen föreslog ett sammanträde för att diskutera frågan mellan berörda parter. Skogsdals naturskyddsförening inbjöd till diskussionsmöte den 9 januari 1991 i Bengtsfors. Vid mötet redogjorde Länsstyrelsen bl.a. för prioriteringen för säkerställandearbetet. Egersknatten kunde vid denna tidpunkt ej ges högsta prioritet.

Efter förnyade kontakter mellan Naturskyddsföreningen, kommunen och Länsstyrelsen inbjöds till markägarmöte den 16 maj 1994. Vid mötet fördes en allmän diskussion om hur områdets naturvärden skulle kunna skyddas. Kommunen menade att områdets kvaliteter är så betydande att det bör bevaras. En arbetsgrupp för fortsatta diskussioner bildades med representanter för markägarna, kommunen, Naturskyddsföreningen, Skogsvårdsstyrelsen och Länsstyrelsen.

Arbetsgruppen har därefter haft 10 möten under 1994-96. Diskussionerna ledde fram till att man kunde enas om en lämplig avgränsning av ett område som Länsstyrelsen skulle inleda utredning för reservatsbildning inom. Arbetsgruppens resultat presenterades vid ett möte i Bengtsfors den 4 december 1995 dit samtliga berörda markägare, av kommunen och Länsstyrelsen, inbjudits att delta. Mötet föreslog att Länsstyrelsen skulle fortsätta en utredning av reservatsbildning inom det område som arbetsgruppen föreslagit.

Den 30 januari 1996 genomförde Länsstyrelsen tillsammans med representant från Naturvårdsverket ett besök i området. Enligt Naturvårdsverket borde delar av området utredas ytterligare.

Länsstyrelsens kompletterande utredning resulterade i ett nytt förslag till avgränsning där vissa delar av det ursprungliga området utesluts.

Förslag till beslut om bildande av naturreservat remitterades den 28 november 1996 respektive den 3 december 1996. I enlighet med naturvårdsförordningens bestämmelser har berörda sakägare förelagts att inkomma med eventuella erinringar mot förslaget.

Inga erinringar har inkommit från sakägarna. I övrigt har smärre synpunkter inkommit beträffande dragningen av föreslagen stig i området samt beträffande bildandet av skötselråd och däri ingående representanter.

En sammanställning av yttrandena, jämte länsstyrelsens kommentarer, återfinns i bilaga 8.

En mindre ändring av reservatsgränsen vid Lysetjärn har gjorts, i förhållande till remitterat förslag, med anledning av resultaten vid genomförda förhandlingar om intrångsersättning.

Grund för beslut

Området är botaniskt intressant genom den bitvis rika kärlväxt- och kryptogamfloran. Det är zoologiskt intressant pga sina förutsättningar för djurliv knutet till naturskog. Det har stor allmänekologisk betydelse genom sin orördhet och sin biotop- och nischrikedom med förekomst av särpräglade biotoper. Området av betydelse för friluftslivet bl a på grund av sin naturskönhet och ostördhet.

En förutsättning för att naturvärdena i områdets skogsmiljöer skall bestå och utvecklas är att de skyddas mot olika former av skogsbruk eller annan exploatering och i huvudsak tillåts utvecklas fritt. Genom att låta vissa delvis avverkade områden ingå finns möjlighet att på sikt skapa ett större sammanhängande naturskogsområde med goda möjligheter för hotade och sällsynta arter att fortleva i livskraftiga bestånd.

Områdets behov av skydd och vård

Området har allmänekologisk betydelse med av mänskliga aktiviteter förhållandevis opåverkad naturskog.

Området är botaniskt och växtgeografiskt intressant genom förekomsten av för västsverige karakteristiskt utbildade naturtyper och förekomsten av arter som missgynnas av modernt skogsbruk.

Området har betydelse för friluftslivet genom de goda förutsättningarna för upplevelser av ostörd natur och för naturstudier.

Området utgör ett värdefullt komplement till det redan befintliga naturreservatet Skarsdalen. Den skyddade arealen ökar från 55 ha till 246 ha.

Områdets naturvärden och dess kvaliteter för friluftslivet är i hög grad knutna till orördheten. Förutsättningarna för att dessa värden skall bestå och utvecklas är att området undantas från skogsbruk och annan exploatering.

SKÖTSELPLAN

Föreliggande skötselplan för naturreservatet Skarsdalsbergen har upprättats av länsstyrelsen under 1996. Till grund har bl.a. legat inventeringar och skötselplanen för reservatet Skarsdalen. Samråd med naturvårdsverket har skett.

2. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

Övergripande mål

Målet för områdets skötsel ska vara att bevara och utveckla områdets biologiska värden och att bevara områdets - i första hand av dess orördhet betingade - värden för den vetenskapliga naturvården och för allmänhetens möjlighet till naturupplevelser. Området skall kunna fungera som refugie för hotade och sällsynta arter med möjlighet för spridning till omgivande naturmiljöer.

Generella riktlinjer och åtgärder

Skogsmark

Skogen i området lämnas för fri utveckling, med undantag för sådana begränsade åtgärder som erfordras för att bibehålla framkomligheten längs befintliga stigar, enligt fastställd skötselplan, samt för röjning på och i direkt anslutning till fasta fornlämningar. De mindre hyggena i reservatet lämnas utan åtgärd för att låtas utveckla en naturlig succession. Alternativt kan provas en försiktig avbränning av hyggena för att gynna uppkomsten av lövträd.

Vid risk för insektsskador på grannfastighet får som skogsskyddsåtgärd vindfällan, genom naturvårdsförvaltarens försorg, avlägnas inom ett avstånd av 50 meter från reservatsgränsen. I övrigt gäller att skogsvårdsåtgärder som aktualiseras efter t. ex. skogsbrand eller insektsangrepp erfordrar medgivande av undantag enligt 12 § naturvårdslagen. Vid provningen skall därvid särskilt beaktas de råd och anvisningar om skogsskydd i naturskyddade områden som meddelats av naturvårdsverket och skogsstyrelsen.

För att skapa en beredskap inför eventuella bränder bör naturvårdsförvaltaren i samråd med den lokala räddningstjänsten upprätta en släckningsplan. Målsättningen med planen skall vara att bestämma metoder för släckning allt efter tillgänglig utrustning, brandens storlek och läge, väderlek, årstid etc. Målsättningen skall också vara att vid släckning använda så skonsamma metoder som möjligt och att under säkra förhållanden kunna tillåta viss avbränning och självsläckning.

Jakt

Förordnandet innebär inga förändringar för rådande jakt- och viltvård annat än som kan följa av föreskrifterna i beslutet för reservatet. Det samma gäller för fisket.

3. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Övergripande mål och riktlinjer

Målsättningen är att underlätta tillgängligheten till vissa delar av området, och genom att bevara den orörda karaktären främja förutsättningarna för vildmarksbetonade naturupplevelser.

Åtgärder

Tillgänglighet

Huvudentré till reservatsområdet förläggs lämpligen i öster vid den befintliga stigen mot Egersknattens topp. Vid vägen finns en vägslinga, som nyttjas för virkesomlastningar, där naturvårdsförvaltaren bör undersöka möjligheterna att teckna avtal med markägaren om visst nyttjande.

Stigar

Med hänsyn till vildmarkskaraktären skall friluftsanordningar utöver den stig som är markerade på skötselplanekartan (bilaga 3) ej utföras.

Sanitära anordningar

Toalett kan vid behov, och efter överenskommelse med markägaren, uppsättas utanför reservatsområdet i anslutning till entrén. Skötsel och tömning av toaletterna skall ombesörjas av naturvårdsförvaltaren.

Renhållning

Vid behov skall sopkärl utplaceras utanför reservatet, och efter överenskommelse med markägaren, i anslutning till entrén. Sopor skall omhändertas genom naturvårdsförvaltarens försorg.

Information

Informationsskyltar skall sättas upp vid entrén till reservatet. Skyltarna skall ha av länsstyrelsen godkänd text och skall innehålla en orienteringskarta som visar reservatets omfattning och stigar. Skyltarna skall också ge en kort beskrivning av områdets natur- och kulturvärden, skyddsmotiv, beslutsmyndighet, naturvårdsförvaltare samt föreskrifter för allmänheten.

Vid behov kan även enklare skyltar placeras på lämpliga platser i anslutning till reservatet.

En enkel naturguide (folder) för reservatet bör tas fram.

Utmärkning av reservatets gräns

Gränsmarkering av reservatsområdet skall genom naturvårdsförvaltarens försorg utföras enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och naturvårdsverkets anvisningar.

4. TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren svarar för tillsynen av reservatsområdet. Vid behov upprättar naturvårdsförvaltaren avtal och arbetsinstruktioner med särskild tillsynsman.

5. DOKUMENTATION

Dokumentation av skötseln skall göras med avseende på utförda åtgärder, tidpunkt för utförandet, noteringar om effekter av åtgärden, kostnader och intäkter samt finansiering av naturvårdsförvaltningen. Naturvårdsförvaltaren svarar för dokumentationen av skötseln.

Ett program för dokumentation och uppföljning av naturvärden inom naturreservaten i länet håller på att upprättas av länsstyrelsen. I avvaktan på detta program bör naturvårdsförvaltaren dokumentera vissa förhållanden som kan påverka naturvärdena inom reservatet såsom t.ex. slitage och nedskräpning.

Dokumentationen skall ligga till grund för eventuell revidering av skötselplanen.

6. REVIDERING AV SKÖTSELPLAN

Naturvårdsförvaltaren bör regelbundet ta initiativ till överläggningar om den löpande skötseln och uppföljningen av områdets vård och skötsel. Till dessa överläggningar bör representanter för markägarna, naturvårdsförvaltaren, Skogsvårdsstyrelsen, kommunen samt övriga intressenter bjudas in.

Översyn och eventuell revidering av de åtgärder som anges i skötselplanen bör i övrigt ske med ca 10 års mellanrum eller när uppföljningen och utvärderingen av skötseln så påkallar, eller när berörda parter anser det påkallat.

7. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Ekonomisk utredning

Länsstyrelsen har gjort en ekonomisk utredning daterad 1996-11-28 avseende kostnader och intäkter för naturvårdsförvaltningen. Utredningen biläggs (bilaga 9).

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Till åtgärder enligt skötselplanen utgår 100 % statsbidrag.

Länsstyrelsens bedömning

Enligt Länsstyrelsens mening är de höga naturvärdena i området kring Egersknatten av sådan karaktär att området har stor betydelse för naturvärden och friluftslivet i länet. Länsstyrelsen gör bedömningen att områdets naturvärden bäst kan ges ett långsiktigt skydd och utveckling genom bevarande som naturreservat. Härigenom tillgodoses naturresurslagens bestämmelser om en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning.

Naturreservatets utformning är resultatet av ett omfattande utredningsarbete. Omfattning, bestämmelser, skötselinriktning m.m. har utformats i samråd med representanter för berörda markägare, Bengtsfors kommun, Naturskyddsföreningen och Skogsvårdsstyrelsen inom den arbetsgrupp som fortlöpande deltagit under arbetets gång. Samråd med Naturvårdsverket har skett.

Länsstyrelsen bedömer att beslutet är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser och med den för området gällande översiktsplanen.

Med avvägning mellan berörda allmänna och enskilda intressen anser Länsstyrelsen att naturreservatet bör bildas med den avgränsning och de bestämmelser som ovan nämnts.

./. Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 6 (formulär 2).

Beslut i ärendet har fattats av Länsstyrelsens styrelse. I styrelsens beslut har deltagit landshövdingen samt ledamöterna Kjell Andersson, Anne Sophie Aronsson, Lars Björklund, Bertil Borglund, Sven-Ingvar Eriksson, Ulrik Hammar, Lars-Olof Johansson, Karl-Arne Larsson, Johnny Nilsson, Leif Olsson och Leila Pekkala samt ersättarna Bjarne Färjhage, Jörgen Hellman och Maj Steen. I den slutliga handläggningen har deltagit byrådirektören Martinsson, föredragande, länsrådet Enander, länsassessorn Josefson, förvaltningsenheten, miljövårdsdirektören Wennerblom och biträdande miljövårdsdirektören Schafferer.

Bengt K. Å. Johansson

Per-Olof Martinsson

Deltagit:

Förvaltningsenheten

TS

TW

GE

Vidi:

MPKm

MPPI

Bilagor:

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Skötselplanekarta
4. Fastighets- och markägarförteckning
5. Sändlista
6. Besvärshänvisning
7. Konsekvensbeskrivning
8. Sammanställning av inkomna yttranden
9. Ekonomisk utredning